

Aan:  
De Voorzitter van de Adviesraad  
Internationale Vraagstukken (AIV)  
Prof. Drs. R.F.M. Lubbers  
Postbus 20061  
2500 EB Den Haag

Directie Integratie Europa  
DIE/AB  
Bezuidenhoutseweg 67  
Postbus 20061  
2500 EB Den Haag

*Datum* 20 april 1999

Graag wil ik, mede namens de Ministers van Defensie en voor Ontwikkelingssamenwerking en de Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, mijn dank uitspreken voor het AIV-advies, Europa Inclusief II. Met belangstelling heb ik uw advies en de daarin vervatte conclusies en aanbevelingen gelezen en ik neem dan ook graag de gelegenheid te baat hierop een uitgebreide reactie te geven. Voor uw informatie voeg ik bij mijn verslag aan de Tweede Kamer over de uitkomsten van de Europese Raad van Berlijn van 24/25 maart jl. alsmede de conclusies van het Duitse Voorzitterschap terzake.

Uw advies levert een waardevolle bijdrage aan de gedachtenvorming over een aantal belangrijke kwesties, die alle in meer of mindere mate zijn gerelateerd aan het EU-uitbreidingsproces. "Europa Inclusief II" betekent duidelijk een verdieping en aanvulling op uw interim-advies "Europa Inclusief" van november 1997.

Gezien de noodzaak in de periode tussen oktober 1997 en 1998 van actieve beleidsontwikkeling in het licht van de ontwikkelingen met betrekking tot Agenda 2000, werd door het Kabinet in de tweede helft van 1998 een beleidsnotitie opgesteld over de uitbreiding van de Europese Unie, alsmede een notitie over het toekomstig financieel kader (bijgevoegd). Beide werden op 30 oktober 1998 aan de Tweede Kamer aangeboden. Voor een deel sluiten de conclusies en aanbevelingen in uw advies aan bij het beleid van de Nederlandse regering dat in hogergenoemde notities is vervat, voor een deel kiezen zij een andere invalshoek.

Graag zal ik in mijn commentaar bij de behandeling van de afzonderlijke hoofdstukken ingaan op een aantal van de conclusies en aanbevelingen in uw advies. Gezien het belang en breedte van het onderwerp uitbreiding en de mate van detail van uw conclusies en aanbevelingen danwel suggesties, acht ik een uitgebreide reactie voor de hand liggend.

## **Ad Hoofdstuk II** **Economische aspecten**

### *Economische en Monetaire Unie - EMU*

De paragraaf uit uw advies over de EMU sluit in het algemeen aan bij de heersende opvattingen binnen de Unie terzake. Ook sluit het gestelde aan bij de uitgangspunten die de Europese Raad van Kopenhagen in juli 1993 hierover ontwikkelde. Ik ben van opvatting dat in het advies terecht aandacht wordt besteed aan de relatie tussen de uitbreiding van de Unie en de EMU. Weliswaar zullen de landen in Midden- en Oost-Europa niet op korte termijn tot de derde fase van de EMU kunnen toetreden, maar ze zullen bij toetreding tot de Unie wel hun plichten als EU-lid moeten kunnen vervullen.

Hoewel het advies aandacht besteedt aan de meer structurele eisen voor toetreding tot de tweede fase van de EMU komen de noodzakelijke economische en structurele hervormingen niet aan de orde. Ik onderschrijf uw advies waar het gaat over de eisen voor toetreding tot de tweede fase van

de EMU. Tegelijkertijd constateer ik dat de economische en sociale structuur van de nieuwe lidstaten sowieso sterk genoeg moet zijn om tot de tweede fase van de EMU te kunnen toetreden.

U signaleert als potentieel gevaar dat de landen in de Euro-zone nadelige gevolgen zullen ondervinden van de grotere beleidsvrijheid van de landen die noch deelnemen aan de Euro, noch aan het Europees Monetair Stelsel - EMS II. Dat gevaar lijkt echter beperkt. Lidstaten moeten hun wisselkoersbeleid beschouwen als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang. Dit geldt nog niet voor potentiële toetreders. Deze landen hebben dan ook in theorie een grotere beleidsvrijheid. Zoals u zelf terecht constateert, kan het marktmechanisme hier een sturende werking uitoefenen. In de praktijk is deze grotere beleidsvrijheid daarom sterk ingeperkt. Daarnaast is het in het eigen belang van de betrokken landen om een deugdelijk economisch, financieel en monetair beleid te voeren.

### *Acquis Communautaire*

Terecht neemt u als uitgangspunt dat de toetredende landen het acquis communautaire over dienen te nemen. Desalniettemin komt uit het advies naar voren dat u worstelt met de spanning die bestaat tussen het belang van volledige overname van het acquis en de vrees dat dit ertoe zal leiden dat de daadwerkelijke toetreding van kandidaatlidstaten op de lange baan wordt geschoven. Uw afweging in deze kwestie lijkt, in vergelijking met het gestelde in het interim-advies, Europa Inclusief, aangescherpt te zijn in het voordeel van snelle toetreding boven volledige acquis-overname. Om deze keuze te rechtvaardigen wordt wel ingegaan op de negatieve gevolgen van uitstel van de eerste toetredingen, terwijl aan de gevolgen voor bijvoorbeeld de interne markt van te snelle toetreding voorbij wordt gegaan.

Overigens signaleert ook het Kabinet in haar notitie over EU-uitbreiding de spanning tussen snelheid en dynamiek enerzijds en kwaliteit anderzijds. Deze notitie stelde vast dat de eerste toetredingen, wat Nederland betreft, zo snel als mogelijk kunnen plaatsvinden. Ook de regering streeft dus naar spoedige toetreding van de kandidaat-lidstaten. Zij is sterke voorstander van het behoud van dynamiek en snelheid in het uitbreidingsproces en brengt dit ook in EU-verband naar voren. Natuurlijk geldt daarbij dat formele overname van het acquis alléén onvoldoende is; kandidaatlidstaten dienen ook in staat te zijn dit acquis effectief toe te passen. Daarvoor zijn goed functionerende (semi-) overheidsinstellingen en een goede sociaal-economische infrastructuur noodzakelijk. Dit betekent dat in de meeste gevallen het bestuur in de kandidaatlidstaten een grondige hervorming ondergaat, hetgeen voor die landen een enorme inspanning is. Gelet op het tempo van het hervormingsproces in de betrokken landen, dat veelal de verwachtingen overtreft, heb ik er vertrouwen in dat zij de door henzelf gestelde streefdata ten aanzien van overname en uitvoering op belangrijke onderdelen van het EU-acquis zullen realiseren. Als werkhypothese ga ik derhalve uit van toetreding van de eerste kandidaten in 2002/2003. Een krachtige ondersteuning van de hervormingsprocessen is in mijn visie van groot belang. Daarbij dient ervoor gezorgd te worden dat het draagvlak onder de bevolking in de kandidaatlidstaten voor toetreding tot de Unie behouden blijft.

### *Overgangstermijnen*

Niettegenstaande het voorgaande zullen de kandidaatlidstaten op bepaalde onderdelen van het acquis na toetreding nog tijd nodig hebben voor het doorvoeren van noodzakelijke aanpassingen. Uitzonderingen worden in dergelijke gevallen, zij het van beperkte tijdsduur en omvang, mogelijk geacht. Overgangstermijnen bieden een instrument waarbij het uitgangspunt van volledige overname van het acquis geloofwaardig blijft en tegelijkertijd met enige flexibiliteit rekening wordt gehouden met problemen die de toetreding met zich meebrengt. Binnen de Unie heerst op dit punt een grote consensus. Overgangstermijnen die leiden tot blijvende uitzonderingen op het acquis (derogaties) zijn, wat de regering betreft, echter uitgesloten.

Andere EU-partners, inclusief de Europese Commissie, hebben aangegeven dit standpunt te delen.

#### *Interne Markt: landbouwproducten*

Op het vlak van de hervorming van het GLB beschouw ik de stellingname van de AIV als een ondersteuning van de tot op heden gevolgde Nederlandse lijn. Nederland steunt de door de Europese Commissie voorgestelde verdieping en verbreding van de hervormingen die in 1993 van start gingen. Ik hecht net als de AIV aan een consequente toepassing van het subsidiariteitsbeginsel bij het bevorderen van plattelandsontwikkeling.

Ook deel ik de stellingname dat bij het landbouwbeleid ten aanzien van de nieuwe lidstaten de nadruk dient te liggen op versterking van de landbouwstructuur en diversificatie van de werkgelegenheid. Gezien het dynamische karakter van het uitbreidingsproces kan ik in dit stadium niet de stelling van de AIV onderschrijven dat de middelen die de Commissie daarvoor wenst uit te trekken onvoldoende zullen zijn. Ik acht, met de AIV, de hantering van overgangsperiodes voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid onontkoombaar.

Nederland heeft nog geen uitgewerkt standpunt over de vormgeving van het gemeenschappelijk landbouwbeleid op het moment dat de overgangsperiodes voor nieuwe toetreders zullen zijn afgelopen. De door de AIV voorgestelde oplossing, waarbij een EU-basisinkomenssteun wordt voorzien, aangevuld met nationale inkomenssteun binnen EU-randvoorwaarden, verdient in de toekomstige beleidsvorming zeker de aandacht. In het algemeen acht ik overheidssteuning slechts gerechtvaardigd in het kader van het stellen van randvoorwaarden aan de productie en met het oog op een tijdelijke stimulering van bepaalde gewenste ontwikkelingen.

#### *Sociale regelgeving*

Ik kan mij vinden in de conclusie van de AIV dat het opmerkelijk is dat analyses van de sociale aspecten van de uitbreiding nagenoeg ontbreken. Gezien het belang dat in de Europese Unie aan werkgelegenheid wordt gehecht, zou een diepgaande analyse over de gevolgen van de uitbreiding voor werkgelegenheid op zijn plaats zijn geweest. In het werkprogramma van het Employment and Labour Market Committee voor 1999 zal hieraan aandacht worden besteed. Daarnaast wordt ook de opvatting van de AIV ondersteund dat meet aandacht nodig is voor de te verwachten Europese discussie over het vrij verkeer van migrerende werknemers en de gevolgen voor de arbeidsmarkten in de huidige lidstaten.

Ik ben van oordeel dat het Europese sociale model door de uitbreiding niet onder druk mag komen te staan. Daarom zie ik niets in een sociaal Europa à la carte. In dit verband kan worden gewezen op flexibele vormen van Europese samenwerking, die, hoewel ze een uitkomst kunnen bieden voor verdergaande samenwerking, nooit tot opt-outs mogen leiden zoals de EU die heeft gekend met het huidige Sociaal Protocol bij het Verdrag van Maastricht.

Op termijn zal er in Europees verband een discussie moeten plaatsvinden over de toekomst van het sociaal beleid in een uitgebreide Europese Unie. In dat opzicht kan de opvatting van de AIV ondersteund worden dat de overleving van het Europees sociaal model niet vanzelfsprekend is. De vier opties die u aangeeft als mogelijkheden om het Europese sociale model te handhaven, kunnen echter niet zonder meer gesteund worden. Het gaat hier immer om niet altijd even vergelijkbare opties. Naar mijn mening zal de toekomst van het Europees sociaal beleid met name liggen bij het verder versterken van Europese beleidscoördinatie (naar het voorbeeld van de coördinatie van werkgelegenheidsbeleid). Naar verwachting zal de behoefte aan verdere uitbouw van regelgeving op Europees niveau afnemen en zal daarmee een nieuwe fase worden ingeluid in de verdere vormgeving van een sociaal Europa.

### *Vrij verkeer van personen*

U heeft in uw advies de samenwerking op JBZ-terrein (Justitie en Binnenlandse Zaken) buiten beschouwing gelaten, zij het dat in het advies Europa Inclusief I is gewezen op de grote uitdagingen die aan de EU gesteld kunnen worden met betrekking tot de grensoverschrijdende vraagstukken als migratie en criminaliteit.

Wel staat u in het voorliggende advies kort stil bij de opname van het Schengen-acquis met betrekking tot het vrije verkeer van personen op de kandidaat-lidstaten. Terecht stelt u op dit punt dat in de toekomst pas sprake kan zijn van het opheffen van de controle aan de binnengrenzen met nieuwe EU-lidstaten, indien de controle aan de buitengrenzen van de betreffende landen is verzekerd.

### **Ad Hoofdstuk III**

#### **De cohesie- en structuurfondsen**

Ten aanzien van de Structuur- en Cohesiefondsen onderschrijf ik de door de AIV bepleite algemene lijn. Ook ik ben van mening dat, onder meer in het kader van de aanstaande uitbreiding van de Unie, een hervorming van het structuurfondsen-beleid in de EU-15 noodzakelijk is. Op de Europese Raad van Berlijn is dit door de lidstaten onderschreven. Zo zal de door de Commissie voorgestelde thematische en geografische concentratie in de EU-15 doorgang vinden. Ten aanzien van het totaalbedrag aan structuurfonds-middelen voor de EU-15 is in Berlijn tot een totaalbedrag van 213 miljard euro besloten. Dit totaalbedrag houdt ongeveer een stabilisatie van het uitgavenniveau in 1999 in. In de periode 2000-2006 zal een lichte fasegewijze afbouw van de middelen plaatsvinden, zoals ook door de AIV bepleit.

Ik deel uw zorg dat er voldoende structuurfonds-middelen ten behoeve van de landen van Midden- en Oost-Europa gereserveerd moet worden. Immers, zoals u terecht constateert, kunnen de structuurfondsen zich tot een waardevol instrument bij het toetredingsproces en de overname van het acquis ontwikkelen. In dit verband is het verheugend te constateren dat Agenda 2000 uitgaat van een grote toename van de structuurfonds-middelen voor de landen van Midden- en Oost-Europa per 2002 (de streefdatum van de eerste kandidaatlidstaat ten aanzien van toetreding, nl. 2002, wordt in Agenda 2000 als werkhypothese gehanteerd). Voorts steun ik voornamelijk het streven van de Commissie om, wijzende op de aanwezige absorptie-capaciteit, de hulp te beperken tot maximaal 4 van het resp. BNP van de kandidaat-lidstaat. Hoewel de absorptiecapaciteit in deze landen op termijn zal verbeteren, lijkt deze op dit moment nog te beperkt om nu al een forse verhoging van het budget te rechtvaardigen.

#### *De bijdrage van Nederland in de financiering van de Unie*

Ik meen met de AIV dat de voorziene kosten van de uitbreiding binnen een Eigen Middelenplafond van 1,27 van het EU-BNP kunnen worden gegarandeerd. De conclusies van de Europese Raad van Berlijn van 25 maart jl. bevestigen dit. Voorts noemt de AIV de vooronderstelling dat de onderhandelingen over Agenda 2000 met zekerheid tot een verhoging van het Nederlands aandeel in de Structuurfondsen onder gelijktijdige verlaging van de Nederlandse afdrachten van 1,3 miljard gulden in 2002 zullen leiden, op zijn minst zeer twijfelachtig.

Mijn reactie hierop luidt dat Nederland op het punt van het aandeel in Structuurfondsen en de afdrachten een duidelijke onderhandelingsinzet heeft geformuleerd. Ik ben blij nu te kunnen zeggen dat bij de Structuurfondsen het totaalbedrag ten opzichte van de oorspronkelijke Commissievoorstellen aanmerkelijk is verlaagd, maar dat niettemin het Nederlands aandeel ongeveer gelijk is gebleven. De transparantie in de Nederlandse onderhandelingsinzet heeft de

andere lidstaten en de Commissie ervan overtuigd dat de koppeling tussen het continueren van een stringente begrotingsdiscipline in Agenda 2000 en de aanpak van de scheefgroei in de lastenverdeling een hard punt was voor Nederland.

U bent verder van oordeel dat de problematiek van de lastenverdeling binnen de vijftien lidstaten geen belemmering mag worden voor een evenwichtige voortzetting van het onderhandelingsproces en de uiteindelijke toetreding van nieuwe lidstaten. Daarbij meent u dat de Europese Commissie ten onrechte deze problematiek niet ten principale aan de orde heeft gesteld in Agenda 2000. Het laatste beschouw ik als steun voor mijn beleid. De afspraken die in Berlijn ten aanzien van de aanpak van de scheefgroei in de lastenverdeling zijn gemaakt, bevestigen de inspanningen van Nederland om een concrete aanpak van deze problematiek te bewerkstelligen.

De eigenlijke toetredingsonderhandelingen bevinden zich nog niet in een beslissende fase met uitzicht op toetreding op zeer korte termijn; om een werkelijk solide financieel kader tot stand te brengen voor deze toetreding, is het naar mijn oordeel onontbeerlijk gebleken een structurele oplossing te vinden voor de onevenredige lastenverdeling. Nu in Berlijn voldoende middelen zijn veiliggesteld voor de uitbreiding, is de weg nu vrij om al onze energie te richten op het uitbreidingsproces.

#### **Ad Hoofdstuk IV Institutionele aspecten**

In uw advies stelt u zich ten aanzien van de institutionele aspecten van de Unie zeer kritisch op. U bent van oordeel dat de structuur verouderd is en komt dientengevolge met vergaande voorstellen voor institutionele hervormingen. Een aantal daarvan is verenigbaar of in lijn met het beleid tot op heden, op bepaalde punten stroken de voorstellen echter niet met het Nederlandse beleid. Hierbij doel ik onder meer op het voorstel het aantal Commissarissen te beperken tot 10 à 15. Een consequentie daarvan is dat niet alle lidstaten altijd een eigen Commissaris hebben, hetgeen afwijkt van wat Nederland beoogt. U stelt voorts voor het Voorzitterschap gedurende een periode van minimaal twee jaar door één lidstaat te laten vervullen. Dit zou betekenen dat een land bij een Unie die wordt uitgebreid tot meer dan 25 landen, eens in de vijftig jaar het Voorzitterschap zou bekleden. Ik acht dit een ongewenst lange cyclus.

De EU staat aan de vooravond van een intensieve discussie over institutionele hervormingen. De gedachtenvorming over dit onderwerp zal binnenkort van start gaan. Uw opmerkingen zullen in dat kader door het Kabinet worden meegenomen.

#### **Ad Hoofdstuk V Het Gemeenschappelijk Buitenlandse en Veiligheidsbeleid (GBVB)**

Uw analyse inzake de praktijk van het GBVB vind ik in algemene zin nuttig. De aanbevelingen zijn er ook duidelijk om op een realistische wijze concrete stappen te doen ter verdere verbetering. In het onderstaande wil ik de aanbevelingen afzonderlijk becommentariëren.

##### *Het GBVB in de praktijk*

Het ambitie-niveau van het GBVB is met het Verdrag van Amsterdam weer iets hoger komen te liggen. Ook lidstaten die het meest hechten aan de eigen soevereine besluitvorming op buitenlands-politiek gebied lijken thans meer te beseffen, dat omwille van effectiviteit en geloofwaardigheid een krachtig GBVB van de EU noodzakelijk is. Tot nu toe is het GBVB inderdaad onvoldoende van de grond gekomen. De crisis in voormalig Joegoslavië bracht het ontbreken van een krachtig GBVB duidelijk aan het licht. Dat kwam de geloofwaardigheid van de Unie niet ten goede. Geleidelijk wordt meer inhoud aan het GBVB gegeven.

Dit blijft een lastig proces, onder meer vanwege zwaarwegende nationale aspiraties en belangen van de lidstaten ten aanzien van regio's en thema's in de internationale politiek.

De aanbeveling omtrent de wenselijkheid van een bredere informatie-verschaffing aan EU-partners door de vaste leden van de VN Veiligheidsraad sluit aan bij een meer algemene wens van de regering om resultaten van overleg in kleinere kring (zoals in de Contactgroep voor het voormalig Joegoslavië), waarbij slechts enkele EU-partners zijn betrokken, zoveel mogelijk in te brengen in de reguliere GBVB-structuren. Op die manier zouden ook de niet in deze fora deelnemende partners in alle stadia van besluitvorming volledig worden geïnformeerd en betrokken. Een geloofwaardig en slagvaardig GBVB kan er wellicht op termijn toe bijdragen, dat de behoefte van individuele (vooral grotere) lidstaten om in kleinere kring te besluiten, wordt weggenomen.

Zoals u terecht stelt, is de lotsverbondenheid tussen de huidige EU-lidstaten en de toetredingspartners een belangrijk element. Naar mijn oordeel kunnen het gevoel en de wens tot onderlinge lotsverbondenheid met landen uit het voormalige Oostblok niet duidelijker vormgegeven worden dan op dit moment reeds het geval is middels het EU-uitbreidingsproces, dat zal leiden tot toetreding van deze landen tot de Unie.

#### *Buitenlands beleid*

In toenemende mate wordt geconstateerd, dat de EU in staat dient te zijn een politieke rol te spelen die in overeenstemming is met haar economische en politieke gewicht in de wereld, zeker nu de externe dimensie van de EU zo sterk wordt bepaald door de EMU en de handelspolitiek. De buitenlandse politiek mag niet gereduceerd worden tot de achilleshiel van de EU.

De aanbeveling om een actief en breed buitenlands beleid te voeren, met inbegrip van mensenrechten en politieke relaties met ontwikkelingslanden, kan ik ten volle onderschrijven. Grotendeels gebeurt dit al op basis van de invulling die thans aan het GBVB wordt gegeven. Met de ratificatie van het Verdrag van Amsterdam komt hierbij nog een extra instrument om een geïntegreerd en pijleroverstijgend beleid te voeren, te weten de Gemeenschappelijke Strategieën.

In dit kader kan nog toegevoegd worden, dat ik ervoor het gepleit om ook de inhoud van de te ontwikkelen Gemeenschappelijke Strategieën te betrekken in het GBVB-acquis dat met de toetredingskandidaten moet worden besproken. Prioriteit bij het opstellen van Gemeenschappelijke Strategieën ligt bij de regio's die aan een uitgebreide Unie zullen grenzen. Begonnen wordt dan ook met Rusland en Oekraïne.

#### *De rol van de voorzitter van de Europese Commissie met betrekking tot het GBVB*

De Voorzitter van de Europese Commissie zal, evenals de leden van de Europese Commissie die in het bijzonder de externe betrekkingen van de EU tot hun takenpakket mogen rekenen, nauw betrokken moeten zijn bij de vormgeving van het GBVB. Het Verdrag van Amsterdam biedt hiertoe momenteel al voldoende aanknopingspunten. Op de relaties tussen de EU en respectievelijk de WEU en de NAVO ga ik hieronder nader in.

#### *Veiligheidsbeleid*

Het AIV-advies concentreert zich in het licht van de uitbreiding van de Unie sterk op de congruentie van lidmaatschappen van EU, WEU (West-Europese Unie) en NAVO (Noord-Atlantische Verdragsorganisatie), en doet in dat kader enkele concrete aanbevelingen.

Ik beschouw de uitbreiding van de EU en de NAVO als autonome processen met elk hun eigen criteria en hun eigen dynamiek. Tegelijkertijd acht ik het wenselijk dat het lidmaatschap van beide organisaties zoveel mogelijk parallel loopt. Hierdoor wordt de samenhang van politieke en militaire lotsverbondenheid in de EU en de NAVO versterkt. Voor een WEU-lidmaatschap wordt zowel EU- als NAVO-lidmaatschap vereist, omdat de uitvoering van de veiligheidsgarantie uit het WEU-verdrag feitelijk aan de NAVO is overgedragen.

In het licht hiervan kan ik dan ook de aanbevelingen van de AIV over de wenselijkheid van de koppeling van WEU- en NAVO-lidmaatschap en over de veiligheids-politieke consequenties van lotsverbondenheid, onderschrijven. Voor wat betreft de tweede aanbeveling wil ik ook duidelijk de noodzaak van een goed buurlandenbeleid van de uitgebreide Unie onderstrepen.

Voorts heeft de verdere gedachtenontwikkeling inzake een Gemeenschappelijk Europees Defensiebeleid een duidelijke impuls gekregen, met name door de gewijzigde opstelling van het Verenigd Koninkrijk terzake.

Er lijkt zich binnen de EU consensus af te tekenen langs de volgende gedachtenlijn:

- Europa moet op het terrein van de Petersbergtaken (o.a. crisisbeheersing) zelf verantwoordelijkheid kunnen dragen;
- dit mag niet ten koste gaan van de transatlantische band maar moet deze juist versterken;
- het GBVB moet verder worden ontwikkeld, en onlosmakelijk daarmee verbonden eveneens het gemeenschappelijk Europees defensiebeleid;
- er mag geen onnodige duplicatie optreden met NAVO-middelen en structuren.

Nauwere samenwerking of uiteindelijke integratie van de WEU in de EU is ook niet langer taboe. Daarbij moet wel worden bekeken of bij verdere integratie de artikel V-garantie van het WEU-Verdrag kan worden overgenomen in een toekomstig EU-Verdrag. Dit zou op grote bezwaren van de neutrale EU-lidstaten kunnen stuiten.

Inzake uw aanbeveling om te bevorderen dat toekomstige EU-toetredingspartners die NAVO-lid worden ook tot de WEU toetreden wil ik in het licht van het bovenstaande aantekenen, dat dit op termijn achterhaald zou kunnen worden door een ontwikkeling waarbij de WEU uiteindelijk opgaat in de EU, en waarbij het veiligheidsbeleid van de EU in nauwe samenwerking met de NAVO wordt uitgevoerd.

De laatste aanbeveling van de AIV in dit kader (inzake de wenselijkheid van een coalitie van "the able and willing" om verder te gaan op het terrein van het GBVB) zou wellicht enige nadere uitwerking verdienen. In het algemeen kan worden gesteld dat het GBVB bij voorkeur met alle lidstaten gezamenlijk moet worden nagestreefd. Dit streven behoeft echter het optreden van coalitions of the willing bij vredesoperaties niet per se in de weg te staan.

De Minister van Buitenlandse Zaken